

GILL PAUL

FIICA
PIERDUTĂ

Traducere din limba engleză și note
IRINA-MARINA BORȚOI

București
2019

Capitolul 1

EKATERINBURG

aprilie 1918

- Cetățean Romanov, cetățeană Romanova. Sunt comisar Avdeev. Bărbatul vorbea în rusă și purta o uniformă a Armatei Roșii. Nici măcar nu-și scoase chipiul cu insigna roșie când li se adresă. Maria o privi pe mama ei cum se încordă. Până în luna martie a anului trecut numele ei fusese țarina Alexandra, Împărăteasa Consoartă a Întregii Rusii, și nu se obișnuise cu schimbarea situației lor.

- Cine se crede? remarcă Alexandra în engleză, adresându-se tatălui Mariei, fostul țar Nicolae.

- De acum înainte, veți vorbi numai în rusă, limba mării noastre patrii, o muștră comisarul, iar mama ei țâțâi zgomotos și mormăi ceva nedeslușit.

Servitorii lor încă mai cărau geamantane pe deal în sus de la gară. Maria vru să rămână afară, în soarele luminos de primăvară, în loc să intre în casa cu un aspect sărăcăcios, înconjurată de o palisadă înaltă. De unde stăteau, numai lucarnele curbate fixate într-un acoperiș de metal verde se vedeau pe deasupra parilor din gard. Avdeev îi chemă să urce scările, iar fetei i se umplu inima de o mohoreală asortată cu interiorul umbrit când își urmă părinții la etaj.

Înăuntru, un șir de trepte de piatră urca din foaier. Avdeev le spusese că își vor petrece zilele la etajul superior, cu excepția momentelor când li se permitea să iasă în curte ca să facă mișcare. Pe palier se afla un urs negru împăiat împreună cu doi pui, iar Maria tresări; nu-i plăcuse niciodată taxidermia și i se părea un semn rău să aibă creaturile astea moarte în mijlocul lor.

Mintea îi rătăcea în timp ce Avdeev le ținu un tur ghidat pe un ton sec. Îi conduse într-un salon cu mobilă din stejar sculptat și un pian, apoi printr-o arcadă ce dădea spre un alt salon unde erau un birou de scris și o bibliotecă, sfârșind într-o sufragerie cu o masă și scaune grele, închise la culoare. Mobilierul era cu siguranță scump, dar nu părea confortabil, de parcă ar fi fost creat spre a fi expus, nu folosit. Dormitorul era mai luminos, cu un tapet galben-pal, dar Maria trebuia să-l împartă cu părinții ei, în timp ce servitorii lor aveau să doarmă în camera de zi și în sufragerie. Aveau electricitate, o baie unde era o chiuvetă și un vas de toaletă, iar ea presupuse că ar fi trebuit să fie recunoscători, dar tânjea după eleganța spațioasă a încăperilor lor din Palatul Alexandru.

Se duse la fereastra dormitorului și privi un tramvai electric cum urca dealul, fără efort. Bărbați și femei se plimbau pe lângă casă, abia aruncându-i vreo privire. *Ei* nu erau prizonieri. *Ei* puteau face ce vor. Maria își dori să se fi născut o cetățeană obișnuită în loc de fiica unui țar. Avea doar optsprezece ani și voia să se distreze, însă de când cu răscoala din februarie anul trecut, familia ei fusese arestată la domiciliu. Aproape paisprezece luni prizonieră. Cât de minunat ar fi fost să se trezească dimineața, să tragă draperiile și să hotărască să iasă la o drumeție la țară sau să ia mașina până pe litoral să vadă oceanul – preferabil cu un iubit arătos. Maria încă nu avusese un iubit și tânjea tare mult să aibă unul. Fetele de vârsta ei aveau de obicei iubiți; unele erau măritate la optsprezece ani, așa că de ce nu și ea?

Mama ei stătea întinsă pe divan plângându-se de o durere de cap și își acoperi ochii cu o batistă, în timp ce tatăl ei se plimba încolo și încoace prin cameră, trăgând din pipă, cu obrajii scobiți și cu fruntea încrețită de griji. Maria se duse în salon să o ajute pe Demidova, camerista mamei sale, să caute niște prafuri împotriva

durerilor de cap. Bagajele lor fuseseră zgâlțâite pe drumul lung de o săptămână de la Tobolsk și se spărsese o sticlă de parfum, iar mirosul ei devenise covârșitor și deloc plăcut. Găsi prafurile și i le duse mamei împreună cu un pahar cu apă, apoi începu să rătăcească absentă prin casă, privind prin ferestre la curte și la orașul de dincolo de aceasta: bulevarde mărginite de copaci, parcuri înfrunzite, iar în depărtare, coșuri de fabrici care scuipau fum. Mai multe uși erau încuiate la etajul ocupat de ei, ceea ce era enervant, fiindcă le-ar fi fost de folos mai mult spațiu.

Măcar de-ar fi putut veni și surorile ei! Mariei îi era foarte dor de ele, mai ales de Anastasia, cu doi ani mai mică decât ea, care cu siguranță ar fi făcut vreo năzbâtie dacă ar fi fost acolo. Dar surorile ei rămăseseră la Casa Governorului din Tobolsk ca să aibă grijă de frățiorul lor, Alexei, care se simțea rău după ce o căzătură îi provocase sângerări în zona inghinală. Maria fusese aleasă să-și însoțească părinții aici, la următoarea lor închisoare. De ce trebuiau să se afle aici? Ekaterinburg părea o destinație ciudată dacă intenția era să fie trimiși în exil cu vaporul, așa cum sperau, fiindcă se găsea tocmai în centrul țării, unde nu exista nici o ieșire la mare.

În capul celei de-a doua scări, lângă baie, se afla un gardian, iar Maria îl salută înainte să-i recunoască figura și să țipe de încântare.

– Te cunosc! Tu ai lucrat la Livadia. Ce minunat e să te văd aici!

Palatul Livadia din Crimeea fusese reședința de primăvară a Romanovilor. Deși în Sankt-Petersburg încă era iarnă la sfârșitul lui martie, în Crimeea plantele și pomii fructiferi erau deja în floare, iar soarele era calduț. Tuturor le plăcea Livadia.

– Iartă-mă, adăugă ea, am uitat cum te numești.

– Ucraințev, doamnă, răspunse el plecând capul. Konstantin Ucraințev.

– Dumneata erai gonaciul la vânătorile unchiului Mihail, nu-i așa? Și îmi amintesc că jucai crochet pe iarbă împreună cu noi. Mereu mă lăsa să câștig.

Mariei îi venea să danseze de bucurie la vederea unui chip prietenos.

– Într-adevăr, doamnă.

– Spune-mi, ce mai face familia dumnitale? Au venit aici cu dumneata?

– Am luat de nevastă o femeie din Ekaterinburg și lucrez în oraș de câțiva ani deja.

– Ai copii?

El îi povesti de soția lui, de cei doi copii – un băiat și o fată –, iar ea întrebă ce caracter au, ce interese, sorbind informațiile. Le va broda o pernuță, hotărî ea. Cadou de Paște.

– A cui este casa asta? întrebă ea. Mă trezesc uitându-mă la mobilă și întrebându-mă cine a ales-o.

– A unui negustor pe nume Ipatiev, răspunse el. Cred că a fost rugat să o elibereze abia recent, pentru a vă primi familia aici.

– Sper că nu a avut neplăceri din pricina asta.

Se încruntă, privind pe scară în jos.

– Nu pare o casă deosebit de spațioasă. Sunt mulți gardieni aici?

– Câteva zeci, îi spuse el. Unii dorm la parter, iar alții într-o casă de peste drum.

Făcu o pauză, apoi continuă:

– Îmi pare rău, doamnă. Am acceptat slujba fiindcă se plătește mult mai bine decât câștigam în fabrică.

– Înțeleg perfect, strigă ea. Te rog să nu-ți faci griji din pricina asta. Sunt doar atât de bucuroasă să te vad! Trebuie să vii și să-i saluți pe mama și pe *papa* mai târziu.

Un alt gardian urcă scara venind spre ei. Se opri și păru nesigur când o văzu pe Maria stând de vorbă cu colegul său.

– El e Piotr Vasnețov, îi spuse Ucraințev.

Când ea zâmbi și întinse mâna, el ezită, parcă neștiind dacă să i-o strângă, așa că ea îi apucă degetele și le strânse iute. Era un bărbat înalt, probabil în jur de douăzeci de ani. Părul lui blond-nisipiu avea un smoc rebel în față, un vârtej, cum se spune.

– Încântată de cunoștință, zise ea. Eu sunt Maria.

El dădu din cap fără să-i întâlnească privirea, uitându-se în schimb la Ucraințev.

– Am fost trimis să te înlocuiesc, îi spuse el.

Ucraințev îl bătu pe umăr, apoi îi spuse Mariei:

– Am să bat la ușă după cină să-i salut pe părinții dumneavoastră.

– Oh, te rog, exclamă ea. Vor fi extrem de bucuroși. Ucraințev se întoarse să coboare, iar ea îl privi pe gardianul cel nou.

– Ești de prin partea locului, domnule Vasnețov? Ai familie aici?

– Mama și sora, zise el. Tatăl meu a murit în război.

Lacrimi compătimitoare îi înțepară ochii Mariei.

– Oh, nu. Îmi pare rău. Pe ce front a luptat?

El păru surprins, dar răspunse:

– A fost ucis în pădurea Augustów, împreună cu cea mai mare parte a Armatei a X-a.

– Asta a fost în februarie 1915, nu-i așa?

El încuviință, iar Maria continuă:

– Tatăl meu a spus că fiecare bărbat de acolo a fost un erou.

Au ținut piept armatelor germane destul cât să se reorganizeze celelalte divizii, astfel că am putut apăra linia frontului. Dar îmi închipui că asta nu este deloc o alinare. Spune-mi, ce fel de om a fost tatăl dumitale?

– Cel mai bun. N-am mai întâlnit alt om ca el, nici înainte, nici de atunci, răspunse Piotr cu convingere.

– A petrecut mult timp cu dumneata când erai mic? Unii bărbați sunt atât de ocupați la slujbă încât nu se bucură de prea mult timp cu familia.

Se gândea la propriul tată, care fusese frecvent reținut cu afaceri de stat când ea era mică. Iar acum că erau închiși împreună tot timpul zilei, părea închis în el și rareori rostea mai mult decât niște formalități.

Piotr zâmbi, iar ochii lui cenușii se încrețiră la colțuri.

– Eu eram umbra lui. El era paznic de vânatoare la o moșie întinsă și mă lua pe teren cu el, fie ploaie, fie soare. M-a învățat tot ce trebuie despre animale, copaci, plante și vreme. A fost o copilărie fericită.

– Nu ai mers la școală?

– Puțin. În lumea noastră, nu există prea multă chemare pentru învățăturile din cărți, ci mai degrabă pentru a înțelege pământul.

Era limpede că nu-i era rușine cu lipsa studiilor, iar Mariei îi plăcu asta.

– Cum se descurcă acum mama dumitale?

El ridică din umeri.

– E o femeie capabilă, așa că se descurcă, dar este cumva... Căută cuvântul potrivit. Cumva mai mică.

Cu muchia degetului, Maria își șterse o lacrimă ce amenința să se reverse pe obraz. Biata femeie.

– Locuiești cu dumneaei?

– Eu locuiesc aici, zise el, într-o casă de peste drum. Mama stă cu sora mea, care e măritată și așteaptă un copil.

Maria zâmbi.

– Trebuie să-mi spui când sosește copilul și am să trimit un cadou. *Ador* bebelușii.

Piotr tuși, parcă din nou jenat.

– Nu cred că ar fi potrivit oarecum...

– Nu văd de ce nu. Vrei să spui fiindcă ești gardianul nostru?

Surorile mele și cu mine eram foarte prietenoase cu gărzile de la Casa Guvernatorului din Tobolsk și sper că dumneata și cu mine putem fi prieteni aici. Altfel viața devine atât de plicticoasă. Ești norocos că atunci când îți termini tura poți ieși afară și poți face tot ce vrei. Eu sunt închisă aici cu părinții mei și nici unul dintre ei nu este într-o dispoziție deosebit de gregară.

El se încruntă, iar ea simți că el nu înțelese cuvântul „gregar“, așa că adăugă:

– De fapt, compania lor e chiar monotonă. Așa că te-ar deranja dacă mai ies uneori să stau de vorbă cu dumneata? Să ne treacă amândurora timpul mai ușor?

El se gândi la asta o clipă.

– Nu sunt sigur ce va spune comisarul, dar din partea mea e în regulă.

– Bun. Atunci suntem de acord.

Așa cum făgăduise, Konstantin Ucraințev veni în salonul lor mai târziu să-i salute pe părinții ei. Țarul și țarina îl invitară să ia loc și să stea de vorbă, ceea ce era foarte neobișnuit pentru ei. Înainte să plece, promise că va trimite o telegramă surorilor Mariei la Tobolsk pentru a le anunța unde se află cei trei și că au sosit în siguranță. Mama și tatăl ei păreau foarte înveseliți de vizita lui și

vorbiră o vreme despre cât de minunat a fost să-l vadă, apoi despre amintirile lor de la Livadia.

Mariei nu i se pregătise nici un pat, așa că se întinse pe un morman de paltoane în colțul camerei părinților ei, gândindu-se la Konstantin și Piotr în timp ce aștepta să o ia somnul. Amândoi erau niște oameni drăguți, deși bănuia că sunt bolșevici. Era bucuroasă că va avea companie până când vor sosi surorile ei, dar hotărî că ar fi înțelept să evite conversațiile despre politică.

Capitolul 2

A doua zi dimineață, Piotr Vasnețov păzea din nou capul celei de-a doua scări, iar Maria îl salută când trecu pe lângă el în drum spre baie.

– Ai fost aici toată noaptea? Sper că te lasă să dormi uneori.

El afișă un zâmbet timid.

– Am fost liber de la miezul nopții până la opt, dar acum voi fi de serviciu aici până la două.

– Ah, ce bine. După micul dejun, aș putea să vin să te fotografiez? Este o pasiune deosebită a mea. Îmi place să strâng portrete, iar dumneata ai un chip puternic.

– Nu prea știu, răspunse el, îmbujorându-se.

– Nu știi că ai un chip puternic? Sau te temi că nu e permis? Personal, eu nu văd vreo problemă.

El își mușcă buza înainte să răspundă.

– Ce ar trebui să fac?

Ea aproape râse, dar se abținu. Cu siguranță nu-i mai făcuse nimeni vreo fotografie până atunci.

– Ce faci deja oricum: să stai nemișcat. Mă întorc peste o oră și îți explic mai multe.

De fapt, dură mai mult de o oră fiindcă tatăl ei le citi din Scripturi după micul dejun, însă când Maria ieși pe hol ducând albumul de fotografii legat în piele și prețiosul aparat Kodak Autographic, Piotr era acolo, stând foarte drept.

– Vrei să te uiți prin fotografiile mele cât timp aranjez eu aparatul? întrebă ea.

Omul se uită la propriile mâini înainte să accepte albumul, iar ea bănuie că verifica să fie curate. El deschise la prima pagină.

– E fratele dumneavoastră? întrebă el.

Ea încuviință din cap.

– Alexei, da. A fost cel mai adorabil bebeluș. Cu toții îl iubeam. Mama și *papa* își pierduseră de mult speranța că vor avea un moștenitor, așa că au fost nespuse de fericiți.

Nu-i spuse cât de dezamăgit fusese tatăl ei când se născuse ea. O fiică era ceva minunat, două încă era ceva acceptabil – iar Tatiana devenise iute preferata lui –, dar nu încercase să-și ascundă disperarea când mai apăruse și a treia. În copilărie, Maria observase acest lucru în felul în care evita să o privească și fiindcă îi făcea rareori vreun comentariu personal. Când veni pe lume și Anastasia, părea resemnat să nu aibă decât fete.

Piotr întoarse pagina.

– Iar ele sunt surorile dumneavoastră?

– Noi ne spunem OTMA, explică ea. De la numele noastre: Olga, Tatiana, Maria și Anastasia.

– Trebuie că vă e dor de ele.

– Mi-e foarte dor de ele! Abia aștept să ni se alăture. Îți va plăcea de ele.

Setă apertura aparatului la modul de interior și privi prin lentilă, glisând burduful pentru a focaliza. Surorile ei aveau aparate Box Brownie, care erau ușor de folosit, dar Maria prefera rezultatele mai clare pe care le obținea cu modelul ei mai sofisticat.

Piotr părea stânjenit, ținând strâns albumul de parcă se temea să nu-l scape, aducându-și umerii în față și aplecându-se către lentilă.

– Nu vrei să pui albumul pe măsuta aceea de acolo? sugeră ea. Apoi încearcă să stai natural, cum ai sta dacă n-aș fi aici. Uită-te direct în aparat.

Încă părea rigid, dar privirea lui era directă și neclintită când ea coborî mânerul și făcu fotografia. Avea să iasă întunecată, dar lumina revărsată prin fereastră îi scâldea partea dreaptă a feței într-un mod care Maria spera că va părea artistic.

Tânăra zâmbi, înfașurând filmul.

- Îți voi arăta fotografia după ce voi putea să o dezvolt.

Se întrebă când se va întâmpla asta. Poate că vor fi în străinătate atunci; în Marea Britanie, poate. Știa că George al V-lea, vărul tatălui ei, îi invitasese cu un an în urmă și nu înțelegea de ce nu plecaseră încă. „Există protocoale și proceduri“, era tot ce spunea tatăl ei.

Comisarul Avdeev ieși din birou și se încruntă la ei.

- Ce faceți? Cetățeană Romanova, întoarceți-vă imediat în camerele familiei.

Ea își luă aparatul și albumul și se conformă, sperând că Piotr nu va fi pedepsit fiindcă stătuse de vorbă cu ea.

În salon, mama ei cosea, tatăl ei citea, iar aerul era greu de praf și plictis. Erau acolo de nici douăzeci și patru de ore, dar ea deja simțea cum izolarea îi apăsă sufletul. Luă un stilou să le scrie surorilor sale, să le povestească despre Konstantin Ucraințev și Piotr Vasnețov și despre casa în care nu se simțea deloc „acasă“.

Pe polița șemineului din salon se afla un ceas, iar Maria își raționaliză timpul: se va uita la el din nou abia după ce va fi terminat de scris o pagină în jurnal, sau după ce va fi cusut un tiv la jupon, sau după ce-i va fi citit mamei sale un capitol dintr-o carte. Inevitabil, când se uita la ceas, ora era mai puțin avansată decât se aștepta ea. Minutele se târau interminabil, atât de încet încât bănuia că umblase cineva la ceas ca să-i tortureze.

Zilele lor erau punctate de mese, lectura din Scripturi, exercițiile fizice pe care le făceau în curtea înghesuită unde gardul înalt bloca mare parte din lumina soarelui, jocuri de cărți și apoi somn. Nu aveai mare lucru ce să aștepti, și totuși Maria număra minutele până când Sednev, lacheul lor, anunța prânzul, sau până când venea un gardian să o însoțească pe ea și pe tatăl ei pe scări în jos, apoi în curte. Mama venea rareori cu ei, fiindcă sciatica aproape o paraliza, iar durerile de cap o puneau deseori la pat. Le era interzis să părăsească clădirea; nu li se permitea nici măcar să participe la slujbele de la biserica din zonă.

Singura distracție a Mariei erau discuțiile cu gărzile ori de câte ori putea găsi o scuză să se strecoare afară din încăperile familiei. Se împrietenii cu mai mulți dintre ei și află despre copilăria lor, despre interesele și ambițiile lor, chiar și despre iubitele lor. Întrebă cum era ținutul din jurul orașului Ekaterinburg și auzi că se aflau aproape de munții Ural, lanțul mareț care împarte Rusia în două jumătăți, unde umblau urși bruni, lupi și elani, și unde pădurea deasă se întindea pe munte în sus, până unde începea zăpada. Întrebă ce lucrase fiecare înainte să vină la Casa Ipatiev și află despre berăria Zlokazov, despre fabrica de confecții Makarov și despre morile cu aburi care macină grâu, oțel sau praf de pușcă. Majoritatea gardienilor erau prietenoși, numai comisarul Avdeev rămânând rezervat.

Mariei îi plăcuse întotdeauna compania bărbaților. În copilărie, avusese câțiva prieteni în rândul ofițerilor care formau echipajul iahtului regal, *Standart*, și îi plăcuse să arunce cu inele, să joace biliard sau tenis pe punte împreună cu ei. În timpul războiului, se împrietenise cu militarii de la Stavka, cartierul general al tatălui său, și petrecuse multe seri în Țarskoe Selo vizitând soldații răniți în spital. Acolo căpătase o afecțiune deosebită față de un ofițer pe nume Kolea Demenkov. *Oh, Kolea*. Încă mai ofta când se gândea la el. În scrisorile adresate prietenelor ei, obișnuia să se descrie drept „doamna Demenkova“ și se ducea la culcare în fiecare seară visându-l, închipuindu-și cum ar fi fost să fie soția lui. Pe unde ajunsese, oare? Habar nu avea. Nu-și mai amintea limpede chipul lui; totul fusese atât de demult.

Întotdeauna se mândrise cu abilitatea ei de a-și face prieteni și se străduia să facă oamenii să se simtă în largul lor în prezența ei. În parte, asta venea din senzația ei de a fi o străină în propria familie. Olga și Tatiana erau perechea cea mare și, de obicei, erau de nedespărțit, sușotind secrete pe care nu le puteai convinge să le împărtășească. Anastasia și Alexei erau copiii cei mici, care încă se bucurau cel mai mult când se hlizeau și se prosteau. Maria nu era nici preferata tatălui, nici a mamei; era prinsă la mijloc, cea care făcea notă discordantă în afilierile de familie. Îi scrisese odată mamei, cu toată seriozitatea adolescenței, spunându-i că nu se simțea iubită. Mama îi răspunsese că îi era „la fel de dragă precum ceilalți